

บทที่ 8

การสะท้อนผล วงจรที่ 1

การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของชุมชนศิวนคร หมู่ที่ 8 ตำบลท้ายบ้านใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) โดยในบทนี้จะแสดงการสะท้อนผลการดำเนินงาน ตามวงจรที่ 1 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การสะท้อนผล (Reflection) วงจรที่ 1

การจัดประชุมวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในช่วงก่อนการจัดประชุมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาริบทของชุมชนศิวนคร หมู่ที่ 8 ตำบลท้ายบ้านใหม่ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านด้วยการไม่มีระเบียบในการจัดการขยะไม่ว่าการทิ้งขยะไม่ลงถังก็ไม่สนใจหรือถังขยะเต็มแล้วก็ยังทิ้งขยะทำให้ล้นออกนอกถังเป็นการสร้างปัญหาก่อให้เกิดเชื้อโรคและที่ทิ้งถังขยะไม่เพียงพอ การเทน้ำเสียทิ้งลงในท่อระบายน้ำทำให้เกิดการอุดตัน การบุกรุกที่สาธารณะโดยการตั้งกระดานต้นไม้ล้มไปทางถนน เป็นต้น โดยเฉพาะปัญหาขยะ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ตัวมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับขยะและการจัดการขยะให้มากที่สุด

ในช่วงเริ่มต้นกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อพูดคุยกับคณะกรรมการและผู้ใหญ่ที่ชาวให้การเคารพนับถือในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาขยะที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันกับชาวบ้านในการจัดการดังกล่าวและได้ขอคำปรึกษาจากท่านนายกธีรพล ชุนเจริญ (นายกเทศมนตรีตำบลบางปู) ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ตำบลท้ายบ้านใหม่และยังเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในชุมชนศิวนคร ผู้วิจัยจึงได้ประสานงานในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีและนำเสนอ โครงร่างการ

วิจัย เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชนและชาวบ้าน ในการใช้สถานที่ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้รับความเห็นชอบเป็นอย่างดี

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนศิวนคร จำนวน 15 คน โดยในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกโดยสอบถามความสนใจ ความสนใจ และพิจารณาความเป็นผู้นำในชุมชน ความเคารพนับถือจากคนในชุมชน เพื่อร่วมดำเนินการในการจัดกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยได้ตกลงให้มีการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ และให้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาขยะในชุมชน ผู้วิจัยได้เรียนเชิญท่านนายกธีรพล ชุนเจริญ มาพูดคุยเกี่ยวกับสถานการณ์ขยะของชุมชนศิวนครในปัจจุบันให้ได้รับทราบถึงปัญหาและความสำคัญในการหาแนวทางแก้ปัญหา บ่งชี้ถึงผลกระทบของขยะต่อสุขภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำเน่าเสีย อากาศที่เป็นพาหนะของเชื้อโรค ผู้วิจัยสังเกตเห็นความวิตกกังวลใจของคณะกรรมการชุมชนและชาวบ้านนอกจากนี้ ท่านนายกธีรพล ชุนเจริญ ยังกล่าวถึงทางเทศบาลตำบลบางปู จะให้ความร่วมมือ และจะร่วมเป็นผู้สนับสนุน โครงการวิจัย ตลอดจนร่วมส่งเสริมในการแก้ไขปัญหาขยะภายในชุมชนศิวนคร จึงทำให้คณะกรรมการและชาวบ้านที่ได้รับเชิญมา มีความสนใจและมีท่าทีกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อให้บรรลุผลตามโครงการวิจัยที่ร่วมกันลงมือทำ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยได้รับความร่วมมือจากนางรัฐวิดี ปั้นศิริ ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลบางปู ในการให้ความรู้ในเรื่องกิจกรรมต่างๆ และควบคุมดูแลความเรียบร้อยระหว่างการดำเนินกิจกรรม

เมื่อผู้วิจัยและคณะทำงานได้พูดคุยทำความเข้าใจกันแล้ว จากนั้นได้ดำเนินการจัดประชุม เพื่อค้นหาประเด็นปัญหาและวิธีการในการจัดการขยะชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดครบถ้วนและมีความสมบูรณ์มากที่สุด โดยต้องมีการกำหนดภาระกิจ และงานที่ทำก่อนว่ามีวัตถุประสงค์ของการทำงาน มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงานแต่ละคนให้เกิดความชัดเจนว่าใครจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยได้เปิดโอกาสให้คณะทำงานได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนะข้อคิดเห็นต่างๆ และมีการตัดสินใจร่วมกัน

ผลจากการสร้างความเข้าใจของคณะทำงานให้มีส่วนร่วมทำให้คณะทำงานเกิดความผูกพันกันภายในและ เกิดการสร้างใจของคณะทำงาน ในขั้นต่อไปเมื่อเกิดความเข้าใจ ตอนนี้มีการระดมความคิดแล้ว ระดมความคิดเพื่อให้เข้าใจในลักษณะของวัตถุประสงค์ในการจัดการขยะในชุมชนศิวนคร เป็นการระดมความคิดของคณะทำงานทุกคน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติงานต่างๆ ทักษะของการทำงานที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลข่าวสารที่ต้องการ ประโยชน์ที่เกิดขึ้น

จึงไม่ใช่เป็นการคัดเลือกความคิดของผู้นำเพียงคนเดียวหรือของคนใดคนเดียวในชุมชน อาทิเช่น ปัญหาเรื่องรถขยะ จำนวนถังขยะ สิ่งกีดขวาง และน้ำเน่าเสีย เป็นต้น

สำหรับแนวทางในการพัฒนาให้คณะทำงาน ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัย เน้นในเรื่องของการสื่อสาร เพื่อให้คณะทำงานทุกคนเกิดความสบายใจ และแสดงความคิดเห็นได้ อย่างเต็มที่ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นี่คือระยะแรกของการทำงานร่วมกัน จากนั้นจะมอบ หน้าที่ให้คณะทำงาน ซึ่งเป็นคณะกรรมการในชุมชน และเป็นแกนนำในชุมชน ร่วมกัน ประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เปิดใจและจริงใจ นั่นคือ หลักของความร่วมมือร่วมใจ การประสานงานที่ดีภายในคณะทำงาน และภายนอกคณะทำงาน ทำให้เกิดการส่งผ่านข้อมูลต่างๆ ที่เกิดความชัดเจนมีบรรยากาศที่ดี การทำงานจะเกิดผลสำเร็จตามมา

หลักสำคัญที่สุดที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงก็คือ การพยายามอธิบายชี้แจงให้คณะกรรมการ ชุมชน ซึ่งเป็นคณะทำงาน และชุมชนในศิวะนคร ซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้เข้าใจว่าเรามีหน้าที่ จะต้องดูแลตนเอง มองเห็นถึงการแก้ไขปัญหาขยะเป็นหน้าที่ของทุกคน และตระหนักในการ จัดการขยะ จนกลายเป็นการปลูกฝังให้รู้สึกถึงหน้าที่ ผลักดันให้สนใจนำวิธีการจัดการขยะต่างๆ ไป ใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลสะท้อนจากการดำเนินงานในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังต่อไปนี้

การสร้างการมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ

ผู้วิจัยได้กราบเรียนเชิญเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐให้เข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยได้เรียนเชิญ

1. นายกษิรพล ชุนเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลบางปูเป็นประธานโครงการ
2. นางรัฐวิดี ปันศิริ ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลบางปู
3. นางแห่งกหงษ์ ลีระกุล รองปลัดเทศบาลตำบลบางปู
4. นายประกิต สีลพิพัฒน์ ประธานศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนจังหวัด

สมุทรปราการและประธานชมรมผู้สื่อข่าวสมุทรปราการ

5. นายศักดิ์ดา เรืองแสง สมาชิกเทศบาลตำบลบางปูที่ปรึกษาชุมชนศิวะนคร

ผู้วิจัยได้เรียนเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วยตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อค้นหาผู้นำใน การสร้างขวัญ แรงจูงใจ และความน่าเชื่อถือ โดยการโน้มน้าวให้ชุมชนยอมรับ การเชิญนายก นายกเทศมนตรีตำบลบางปู และผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลบางปูมา กล่าวเปิดโครงการ และให้ความรู้ที่จำเป็น เป็นการเชิญวิทยากรหรือผู้มีความรู้ ความสามารถ มาให้ ความรู้ การฝึกปฏิบัติ การให้คำปรึกษา ภาวะของการเป็นผู้นำของบุคคลทั้งสอง สามารถทำให้

ชุมชนปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และค่านิยมได้ เมื่อได้ติดต่อประสานงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้นำทั้งสองได้แนะนำ รองปลัดเทศบาลตำบลบางปู และประธานศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนจังหวัดสมุทรปราการและประธานชมรมผู้สื่อข่าวสมุทรปราการ ร่วมดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เกิดการสร้างเครือข่ายในการทำงาน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เรียนเชิญสมาชิกเทศบาลตำบลบางปูที่ปรึกษาชุมชนศิวนคร ซึ่งเป็นผู้ที่รู้จักชุมชนศิวนครเป็นอย่างดี มาร่วมให้คำแนะนำ และร่วมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะภายในชุมชน

ผู้วิจัยได้เข้าไปพบกับเจ้าหน้าที่ทั้งหมดด้วยตนเอง และได้ทำการแนะนำตัว พร้อมเสนอโครงการวิจัย ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินโครงการวิจัย แสดงถึงความมุ่งมั่น และความตั้งใจจริง โดยขอความร่วมมือในการร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ให้ความรู้ และคำแนะนำ จากประสบการณ์และความชำนาญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา

ผลจากการติดต่อประสานงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการให้ความเคารพและให้เกียรติผู้นำ การอ่อนน้อมถ่อมตนในสิ่งที่ถูกกาลเทศะในการปฏิบัติงาน การให้เกียรติผู้นำ เพราะผู้นำเป็นบุคคลสำคัญ เป็นแหล่งข้อมูลในพื้นที่ที่จะนำเราในการพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ ตลอดจนการแสดงความตั้งใจจริงในการดำเนินโครงการวิจัย และการเน้นที่ผลประโยชน์ที่จะเกิดต่อชุมชนศิวนคร การติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้เจ้าหน้าที่ให้ความไว้วางใจ และเกิดความคุ้นเคยในที่สุด อีกทั้งผลจากการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ได้จัดให้มีการช่วยเหลือชุมชนในการตัดต้นไม้ การลอกท่ออุดตัน และการจัดการปัญหาขยะต่างๆ เป็นต้น

การสร้างการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน

การดำเนินโครงการวิจัย โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยจำเป็นต้องค้นหาคนในชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และนำพากิจกรรมให้ดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดหาคณะกรรมการในชุมชนหรือผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งต้องสามารถสร้างเครือข่ายในการทำงานให้เกิดขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน การคัดเลือกผู้นำในชุมชนศิวนครจำนวน 25 คน ผู้วิจัยได้ใส่ใจรายละเอียดต่างๆ ของคณะกรรมการชุมชนทั้งในเรื่องการทำงาน ประวัติส่วนตัว ความน่าเชื่อถือ และภาวะการเป็นผู้นำ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน โดยที่ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายในชุมชน จึงได้รับทราบข้อมูลในบางส่วนอยู่แล้ว และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากการพูดคุยกับชุมชนทั่วไป โดยชุมชนศิวนครแบ่งออกเป็น 4 ซอยใหญ่ 3 ซอยเล็ก ผู้วิจัยได้เลือกคณะกรรมการซึ่งเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่ในแต่ละซอย และนำเสนอโครงร่างการวิจัย แนะนำถึงความสำคัญและผลประโยชน์ที่จะได้รับ

ผลจากการติดต่อประสานงานกับคณะกรรมการในชุมชน ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการแสดงออกถึงความตั้งใจ และมีความจริงใจที่จะทำงานในชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน และชาวบ้านทุกคน และความจริงใจที่แสดงออกมานั้นจะทำให้ประชาชนตลอดจนผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน ให้ความไว้วางใจเรา และมีความความคุ้นเคยที่จะทำงานร่วมกับเราได้เป็นอย่างดี โดยสร้างความคุ้นเคยกับผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน และปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเป็นอันดับแรกในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เราสามารถทำงานร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน

การดำเนินกิจกรรมโครงการ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยและคณะกรรมการชุมชน ได้ทำการประชาสัมพันธ์ และประสานงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนศิวนครเข้าร่วมกิจกรรม โดยการมุ่งเน้นให้ชุมชนเข้าใจถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดจากการร่วมกิจกรรม การสร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการได้รับความรู้จากการจัดเสวนาหรือการอบรมให้ความรู้ สามารถเสนอแนะข้อคิดเห็นขณะจัดเสวนาหรืออบรมให้ความรู้ก่อนการปฏิบัติจริง โดยผู้วิจัยได้สังเกตผลจากการจัดเสวนาหรือการอบรมให้ความรู้ พบว่า ชุมชนได้ให้ความสนใจ และมีคำถามสอดแทรกตลอดเวลา อาทิเช่น การจัดทำธนาคารขยะ ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อน การทำน้ำชีวภาพ เป็นต้น นอกจากนี้การอบรมเน้นที่เน้นการฝึกปฏิบัติ จะสร้างการมีส่วนร่วม และการทำงานเป็นทีม

ดังนั้นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมภายในชุมชนศิวนคร ผู้วิจัยใช้การสร้างแรงจูงใจ จากการพูดคุยประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมกิจกรรมของคณะกรรมการชุมชนและตัวผู้วิจัยเอง การใช้การจัดเสวนาหรือการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสนับสนุนการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือการฝึกปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมเป็นการนำพาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคีของประชาชนในชุมชนในการแก้ไขปัญหาขยะ ส่งผลให้เกิดการสร้างกลุ่มกิจกรรมต่างๆ เช่น กลุ่มแม่บ้านทำน้ำชีวภาพ (EM) ชุมชนศิวนคร เป็นต้น นอกจากนี้ทำให้ชุมชนได้รับทราบถึงขยะมีมูลค่าไว้จำหน่าย หากมีการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำไปทิ้ง

บทเรียนจากการทำงานในพื้นที่นั้นเป็นสิ่งที่สอนให้ผู้วิจัยได้แง่คิดในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการมองคนที่ จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานกับผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีความอดทนที่จะรับผิดชอบต่อสถานการณ์ในการทำงานต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชน และชุมชนในพื้นที่ สามารถสะท้อนให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี และยังช่วยให้เราทำงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. ด้านความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน พบว่า มีความสะอาดเรียบร้อยเพิ่มมากขึ้น
2. การปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. ปริมาณขยะลดลง เนื่องจาก การคัดแยกขยะ พบว่า บางส่วนนำไปทำน้ำชีวภาพ และ บางส่วนนำไปจำหน่าย
4. การได้รับความรู้และข้อมูลข่าวสารทางวิชาการที่จำเป็นต่อการจัดการขยะหรือที่ชุมชนร้องขอ เช่น การคัดแยกขยะ การทำน้ำชีวภาพ และธนาคารขยะ
5. การสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เช่น การตัดต้นไม้ การลอกท่ออุดตัน และการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงานเก็บขยะ
6. การปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาขยะ ซึ่งเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ที่ควรเร่งรีบในการแก้ไขปัญหา เพื่อสามารถลดปัญหาภาวะโลกร้อนได้

จุดด้อยจากการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. ความพร้อมของเทศบาล ที่มีข้อจำกัดในด้านบุคลากร เวลา และงบประมาณ เช่น จำนวนรถขยะ และพนักงานเก็บขยะมีจำนวนไม่เพียงพอ เป็นต้น ขาดงบประมาณในการบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน เช่น จำนวนถังขยะเทศบาล การจัดทำรั้วสนามเด็กเล่น พนักงานกวาดขยะ รถขยะเข้าไม่ตรงเวลาและบางครั้งยังมีน้ำรั่วไหล เป็นต้น จึงจำเป็นต้องเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลและพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง
2. จำนวนผู้นำในชุมชนยังไม่เพียงพอ เนื่องจากจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของชุมชนเท่านั้น หากสามารถเพิ่มจำนวนผู้นำในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จะเป็นกลไกพัฒนาการมีส่วนร่วมได้
3. ขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาในการทำงานของชุมชน การไม่สามารถติดต่อประสานงานได้อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นเพียงบางส่วนของคนภายในชุมชนเท่านั้น

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมส่งผลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ

โดยสรุปแล้วจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมส่งผลด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสถานการณ์ด้านขยะ โดยเกิดประเด็นศึกษาด้านการจัดการขยะ จากการระดมความคิดเห็น ทำให้ชุมชนมีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการคิดเอง ทำเอง

และแก้ปัญหาเอง เป็นการเริ่มต้นที่ทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมในขั้นต่อไป

2. การมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางและวางแผนแก้ไขปัญหายยะ โดยชุมชนได้ร่วมกันนำเสนอข้อมูลปัญหา ก่อให้เกิดเวทีสาธารณะเพื่อระดมความคิดเห็นถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหายยะ และร่วมกันวางแผนหาผู้รับผิดชอบและดำเนินการชักชวนประชาชนในชุมชนให้เข้าอบรม ร่วมกิจกรรม เพื่อประเมินผลการดำเนินการต่อไป

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินปฏิบัติ โดยการร่วมกันดำเนินกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเก็บกวาดขยะหน้าบ้านของตน ที่สาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาคความสะอาดเรียบร้อย ตลอดจนการลดปริมาณขยะจากการทำน้ำชีวภาพหรือนำขยะไปจำหน่าย เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยผู้วิจัยได้ประเมินผลเป็นระยะๆ การสอบถามความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมและหลังดำเนินการจัดกิจกรรม

5. การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลการวิจัย เพื่อเรียบเรียงและนำผลการวิจัยออกเผยแพร่ยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนศิษย์รุ่นต่อไป